

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΝΩΣΗ
ΜΕ ΑΠΛΑ ΛΟΓΙΑ

Δράση για το κλίμα

Ο κόσμος
που θέλετε,
με το κλίμα
που θέλετε

Μια οικονομία χαμηλών εκπομπών
τονώνει την ανάπτυξη και
την απασχόληση.

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΜΕ ΑΠΛΑ ΛΟΓΙΑ

Η έκδοση αυτή αποτελεί μέρος μιας σειράς που εξηγεί τι κάνει και γιατί η ΕΕ σε διάφορους τομείς πολιτικής και με ποια αποτελέσματα.

Μπορείτε να βρείτε τις εκδόσεις στο διαδίκτυο:
http://europa.eu/pol/index_el.htm
<http://europa.eu/!nd48yc>

Πώς λειτουργεί η ΕΕ
Η Ευρώπη σε 12 μαθήματα
Ευρώπη 2020: η αναπτυξιακή στρατηγική της Ευρώπης
Οι πατέρες της ΕΕ

Ανθρωπιστική βοήθεια και πολιτική προστασία
Ανταγωνισμός
Απασχόληση και κοινωνικές υποθέσεις
Ασφάλεια των τροφίμων
Γεωργία
Δημόσια υγεία
Διεθνής συνεργασία και ανάπτυξη
Διεύρυνση
Δικαιοσύνη, θεμελιώδη δικαιώματα και ισότητα
Δράση για το κλίμα ✘
Εκπαίδευση, κατάρτιση, νεολαία και αθλητισμός
Εμπόριο
Ενέργεια
Εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας
Επιχειρήσεις
Έρευνα και καινοτομία
Εσωτερική αγορά
Οικονομική και νομισματική ένωση και ευρώ
Θαλάσσια πολιτική και αλιεία
Καταναλωτές
Καταπολέμηση της απάτης
Μετανάστευση και άσυλο
Μεταφορές
Περιβάλλον
Περιφερειακή πολιτική
Πολιτιστικός και οπτικοακουστικός τομέας
Προϋπολογισμός
Τελωνεία
Τραπεζικός και χρηματοπιστωτικός τομέας
Σύνορα και ασφάλεια
Φορολογία
Ψηφιακό θεματολόγιο

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Γιατί χρειαζόμαστε μια ευρωπαϊκή πολιτική δράσης για το κλίμα	3
Ποια είναι η συμβολή της ΕΕ	7
Σε τι συνίσταται η ευρωπαϊκή πολιτική δράσης για το κλίμα	11
Προοπτικές	15
Περισσότερα	16

Η Ευρωπαϊκή Ένωση με απλά λόγια: Δράση για το κλίμα

Ευρωπαϊκή Επιτροπή
Γενική Διεύθυνση Επικοινωνίας
Ενημέρωση πολιτών
1049 Βρυξέλλες
ΒΕΛΓΙΟ

Το χειρόγραφο επικαιροποιήθηκε τον Νοέμβριο του 2014.

Εξώφυλλο και φωτογραφία 2ης σελίδας:

© iStockphoto / Leonid Spektor

16 σ. — 21 x 29,7 cm

ISBN 978-92-79-41341-4

doi:10.2775/82620

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2014

© Ευρωπαϊκή Ένωση, 2014

Επιτρέπεται η αναπαραγωγή. Για κάθε χρήση ή αναπαραγωγή επιμέρους φωτογραφιών, πρέπει να ζητηθεί απευθείας η άδεια των κατόχων δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Γιατί χρειαζόμαστε μια ευρωπαϊκή πολιτική δράσης για το κλίμα

Το κλίμα της Γης αλλάζει. Η μέση θερμοκρασία του πλανήτη αυξάνεται, καθώς οι ανθρώπινες δραστηριότητες προκαλούν όλο και περισσότερα αέρια του θερμοκηπίου. Τα αέρια αυτά δημιουργούν στρώμα το οποίο, αν και αφήνει την ηλιακή ενέργεια να το διαπερνά, εμποδίζει τη διαφυγή θερμότητας.

Οι υψηλότερες θερμοκρασίες που παρατηρούνται στις μέρες μας έχουν πρωτοφανείς επιπτώσεις σε κάθε σημείο του πλανήτη. Προκαλούν το λιώσιμο των πάγων και την άνοδο της επιφάνειας της θάλασσας. Ευθύνονται για πλημμύρες ή ξηρασίες σε περιοχές που μέχρι τώρα δεν γνώριζαν τέτοιες ακραίες καταστάσεις. Οι αφύσικες αυτές καιρικές συνθήκες επηρεάζουν πολύ την οικονομία, το περιβάλλον, την υγεία και την καθημερινότητά μας.

Αέρια του θερμοκηπίου

Τα αέρια του θερμοκηπίου ονομάζονται έτσι γιατί φυλακίζουν τη θερμότητα του ήλιου στην ατμόσφαιρα, όπως ακριβώς και ένα θερμοκήπιο. Σήμερα, η ατμοσφαιρική συγκέντρωση διοξειδίου του άνθρακα (CO_2), του σημαντικότερου αερίου του θερμοκηπίου, είναι στα υψηλότερα επίπεδά της τα τελευταία τουλάχιστον 800 000 χρόνια.

Η διεθνής συνθήκη γνωστή ως «Πρωτόκολλο του Κιότο» θέτει στις αναπτυγμένες χώρες περιορισμούς όσον αφορά τις εκπομπές των ακόλουθων αερίων του θερμοκηπίου:

- διοξείδιο του άνθρακα (CO_2): εκλύεται κατά την καύση ορυκτών καυσίμων, ξύλου ή άλλων υλικών από άνθρακα, αλλά επίσης απορροφάται από τα φυτά και τα δένδρα·
- μεθάνιο (CH_4): οι εκπομπές του προέρχονται από ευρύ φάσμα φυσικών πηγών και ανθρωπίνων δραστηριοτήτων, όπως παραγωγή ορυκτών καυσίμων, δραστηριότητες εκτροφής ζώων, καλλιέργεια ρυζιού και διαχείριση αποβλήτων·
- υποξείδιο του αζώτου (N_2O): οι πηγές εκπομπών του είναι η χρήση λιπασμάτων, η καύση ορυκτών καυσίμων και η βιομηχανική παραγωγή χημικών με χρήση αζώτου·
- τέσσερις τύποι φθοριούχων αερίων που έχουν αναπτυχθεί ειδικά για βιομηχανική χρήση: υδροφθοράνθρακες (HFCs), υπερφθοράνθρακες (PFCs), εξαφθοριούχο θείο (SF_6) και τριφθορίδιο του αζώτου.

Η υπερθέρμανση του πλανήτη ευθύνεται για την τήξη των πάγων, την άνοδο της επιφάνειας της θάλασσας και τη μείωση του μεγέθους των παγόβουνων.

Τη στιγμή αυτή διεξάγονται διεθνείς διαπραγματεύσεις για μια νέα παγκόσμια συμφωνία, η οποία αναμένεται να συναφθεί το 2015. Η Ευρωπαϊκή Ένωση επιθυμεί ένα νέο πρωτόκολλο φιλόδοξο, διεξοδικό και νομικά δεσμευτικό, με τη συμμετοχή όλων

Ορισμένες συνέπειες της κλιματικής αλλαγής

- *Η άνοδος της στάθμης της θάλασσας απειλεί τα νησιωτικά κράτη με χαμηλό υψόμετρο, καθώς και τις παράκτιες κοινότητες.*
- *Τα ακραία καιρικά φαινόμενα έχουν επιπτώσεις στην παραγωγή τροφίμων, ειδικά στις φτωχότερες αναπτυσσόμενες χώρες.*
- *Τα κύματα καύσωνα που σημειώθηκαν την τελευταία δεκαετία προκάλεσαν δεκάδες χιλιάδες πρόωρους θανάτους στην Ευρώπη.*
- *Η έλλειψη νερού και τροφίμων μπορεί να οδηγήσει σε περιφερειακές συγκρούσεις, πείνα και μετακινήσεις προσφύγων.*
- *Θα αυξηθεί ο κίνδυνος εξαφάνισης ορισμένων ειδών φυτών και ζώων.*
- *Το κόστος προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή υπολογίζεται ότι θα ανέλθει σε τουλάχιστον 100 δισ. ευρώ ετησίως μέχρι το 2020 για την Ευρωπαϊκή Ένωση συνολικά.*

Συχνά η τηλεόραση φέρνει μέσα στο σπίτι μας τις εικόνες καταστροφών που προκάλεσε η κλιματική αλλαγή σε διάφορα μέρη του κόσμου. Αυτό όμως που δεν συνειδητοποιούμε ταυτόχρονα είναι η εξαιρετικά μεγάλη πίεση που ασκεί η κλιματική αλλαγή στις υπηρεσίες υγείας και στις βασικές υποδομές, καθώς και οι αυξανόμενες πολιτικές εντάσεις και τα προβλήματα ασφάλειας που δημιουργούνται λόγω περιορισμένων φυσικών πόρων, όπως το νερό. Η υπερθέρμανση του πλανήτη δεν αφορά μόνο την τήξη των παγετώνων και την εξαφάνιση της πολικής αρκούδας: υπονομεύει την επιβίωση της γενιάς μας και των μελλοντικών γενεών.

Η σημασία της επιστήμης

Υπάρχουν πολλές αντικρουόμενες απόψεις σχετικά με την κλιματική αλλαγή. Ορισμένοι πιστεύουν ότι δεν υφίσταται κάτι τέτοιο και επομένως δεν χρειάζεται να αλλάξουμε τις πολιτικές και τη συμπεριφορά μας ώστε να μειωθούν οι εκπομπές αερίων. Όσοι υποστηρίζουν κάτι τέτοιο, αγνοούν τα συμπεράσματα στα οποία έχει καταλήξει η συντριπτική πλειονότητα των ειδικών παγκοσμίως: το 97 % των ειδικών συμφωνούν ότι η κλιματική αλλαγή είναι γεγονός και ότι οφείλεται στις εκπομπές αερίων που προκαλούν ανθρώπινες δραστηριότητες όπως η καύση ορυκτών καυσίμων, π.χ. άνθρακα, πετρέλαιο και αέριο, καθώς και η αποψίλωση των δασών. Στο συμπέρασμα αυτό καταλήγουν και τα διεθνώς αναγνωρισμένα επιστημονικά πορίσματα της Διακυβερνητικής Επιτροπής για την Αλλαγή του Κλίματος (IPCC), η οποία απαρτίζεται από τους κορυφαίους παγκοσμίως ειδικούς στις περιβαλλοντικές επιστήμες.

Διακυβερνητική Επιτροπή για την Κλιματική Αλλαγή (IPCC)

Η επιτροπή αυτή συστάθηκε το 1988 από το Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και τον Παγκόσμιο Μετεωρολογικό Οργανισμό και θεωρείται πρωτοπόρος διεθνώς στην επιστημονική αξιολόγηση της κλιματικής αλλαγής και των ενδεχόμενων περιβαλλοντικών και κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεών της. Το όργανο αυτό βασίζει τις αξιολογήσεις του σε χιλιάδες σχετικές μελέτες που πραγματοποιούν επιστήμονες σε όλο τον κόσμο.

Η μέση θερμοκρασία του πλανήτη αυξήθηκε σχεδόν κατά 0,8 °C από το 1880, αλλά στην ηπειρωτική Ευρώπη αυξήθηκε περισσότερο, κατά 1,4 °C. Επιστημονικές μελέτες δείχνουν ότι αυξάνεται η πιθανότητα ανεπανόρθωτων και ενδεχομένως καταστροφικών αλλαγών στο παγκόσμιο περιβάλλον αν η θερμοκρασία του πλανήτη αυξηθεί κατά μέσο όρο πάνω από 2 °C, σε σύγκριση με τη θερμοκρασία της προβιομηχανικής περιόδου (ή κατά 1,2 °C σε σύγκριση με τη σημερινή).

Οι 13 από τις 14 θερμότερες καταγεγραμμένες χρονιές σημειώθηκαν αυτό τον αιώνα. Από πρόσφατες αναλύσεις προκύπτει ότι τα μέτρα που λαμβάνουν οι κυβερνήσεις σε όλο τον κόσμο δεν επαρκούν για να αποτραπεί η άνοδος της θερμοκρασίας πάνω από 3 °C μέχρι το τέλος του αιώνα, χωρίς να αποκλείεται και άνοδος κατά 4 °C ή ακόμη και 6 °C.

© IStockphoto/Bziz

Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας παρουσιάζουν περιβαλλοντικά και οικονομικά πλεονεκτήματα.

Η ΕΕ έχει προ πολλού ταχθεί υπέρ της ανάγκης περιορισμού της υπερθέρμανσης του πλανήτη κάτω από 2 °C. Η επιτακτική αυτή ανάγκη αναγνωρίζεται τώρα από τη διεθνή κοινότητα. Η ΕΕ βασίζει τις πολιτικές της σε ισχυρά επιστημονικά επιχειρήματα. Πιστεύει ότι πρέπει να αποτελεί παράδειγμα όσον αφορά τη δράση για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, μέσω δεσμευτικών στόχων για τα κράτη μέλη και πρωτοβουλιών όπως το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών (ΣΕΔΕ).

Το διάστημα 1990-2012, η ΕΕ μείωσε τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου κατά 19 %, τη στιγμή που η οικονομική ανάπτυξη αυξήθηκε κατά 45 %. Σαν αποτέλεσμα, η ένταση των εκπομπών αερίων (δηλαδή ο λόγος των εκπομπών ανά μονάδα του ΑΕγχΠ) στην ΕΕ μειώθηκε περίπου στο μισό. Η αποσύνδεση —της οικονομικής ανάπτυξης από την αύξηση της παραγωγής εκπομπών— παρατηρήθηκε σε όλα τα κράτη μέλη.

Η έγκαιρη δράση τόνώνει την οικονομία

Το να εμποδίσουμε την άνοδο της θερμοκρασίας του πλανήτη πάνω από το όριο των 2 °C είναι και τεχνολογικά εφικτό και οικονομικά προσιτό. Όσο νωρίτερα λαμβάνονται μέτρα τόσο αποτελεσματικότερα και λιγότερο δαπανηρά είναι.

Γι' αυτό, παρά την οικονομική κρίση και τις πιέσεις που ασκεί αυτή στα οικονομικά των κρατών, η ΕΕ συνεχίζει τις πολιτικές της όσον αφορά τη δράση για το κλίμα. Οι διαρθρωτικές πολιτικές που εφαρμόζονται στον τομέα του κλίματος και της ενέργειας έχουν συμβάλει σημαντικά στη μείωση των εκπομπών της ΕΕ που παρατηρείται από το 2005. Η οικονομική κρίση συνέβαλε κατά λιγότερο από το ήμισυ στη μείωση που παρατηρήθηκε το διάστημα 2008-2012.

Η έγκαιρη δράση για ανάπτυξη μιας οικονομίας χαμηλών εκπομπών συμβάλλει επίσης στην τόνωση της απασχόλησης και της ανάπτυξης, καθώς προάγει την καινοτομία στις καθαρές τεχνολογίες, όπως οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, και την ενεργειακή απόδοση. Αυτή η «πράσινη οικονομία» δεν είναι μόνο ένας από τους πλέον υποσχόμενους τομείς για δημιουργία θέσεων εργασίας —αυξάνει παράλληλα την ενεργειακή ασφάλεια της Ευρώπης και περιορίζει τις εκροές κεφαλαίων, καθώς μειώνεται η εξάρτησή μας από εισαγόμενο πετρέλαιο και φυσικό αέριο.

Τόνωση της απασχόλησης

Η αύξηση των θέσεων εργασίας στον τομέα των περιβαλλοντικών αγαθών και υπηρεσιών —τον καλούμενο «πράσινο» τομέα— υπήρξε σημαντική ακόμη και κατά την οικονομική κρίση. Οι θέσεις εργασίας στην ΕΕ αυξήθηκαν από 3 σε 4,2 εκατομμύρια το διάστημα 2002-2014, περιλαμβανομένης και της αύξησης κατά 20 % που σημειώθηκε την περίοδο της ύφεσης. Τον Ιούλιο 2014 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χάραξε σχέδιο για την περαιτέρω αύξηση των δυνατοτήτων απασχόλησης στους «πράσινους» τομείς.

Η κλιματική αλλαγή αντιμετωπίζεται με παγκόσμια δράση

Η ανάληψη παγκόσμιας δράσης είναι απαραίτητη δεδομένου ότι η κλιματική αλλαγή δεν γνωρίζει σύνορα. Η ΕΕ πρωτοστάτησε στην εκπόνηση της σύμβασης-πλαisiού των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή, που υπογράφηκε το 1992, και του Πρωτοκόλλου του Κιότο, το οποίο θέτει περιορισμούς στις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου από αναπτυγμένες χώρες. Σήμερα, ωστόσο, πάνω από τις μισές εκπομπές αερίων παγκοσμίως προέρχονται από τις αναπτυσσόμενες χώρες.

Για τον λόγο αυτό, η διεθνής κοινότητα προετοιμάζει μια νέα συμφωνία των Ηνωμένων Εθνών για το κλίμα, η οποία θα ζητά τη λήψη μέτρων από όλα τα κράτη. Η συμφωνία αυτή υπολογίζεται ότι θα εγκριθεί το 2015 και θα τεθεί σε ισχύ το 2020.

Η δράση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής συνίσταται στα εξής:

- εκπόνηση και εφαρμογή πολιτικών και στρατηγικών της ΕΕ για το κλίμα·
- εκπροσώπηση της ΕΕ σε διεθνείς διαπραγματεύσεις για το κλίμα, από κοινού με την προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ·
- εφαρμογή του ΣΕΔΕ·
- παρακολούθηση της υλοποίησης των στόχων μείωσης των εκπομπών σε τομείς εκτός ΣΕΔΕ, στις χώρες της ΕΕ·
- προώθηση της μετάβασης σε μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών, που θα βασίζεται σε καθαρές τεχνολογίες·
- εφαρμογή της στρατηγικής της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και στήριξη των σχετικών δράσεων των κρατών μελών·
- διαχείριση του προϋπολογισμού της ΕΕ, του οποίου το 20 % διοχετεύεται στη δράση για το κλίμα.

Ποια είναι η συμβολή της ΕΕ

Η ΕΕ είναι συνεχώς πρωτοπόρος στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και ενθαρρύνει τη μετάβαση προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών. Οι προσπάθειές της στον τομέα αυτό χρονολογούνται από το 1990 όταν δεσμεύτηκε να σταθεροποιήσει μέχρι το 2000 τις ανθρακούχες εκπομπές της (CO₂) στα επίπεδα της χρονιάς αυτής, στόχο τον οποίο πέτυχε. Από τότε η Ένωση θέσπισε μια σειρά μέτρων για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, πολλά εκ των οποίων μέσω του ευρωπαϊκού προγράμματος για την κλιματική αλλαγή που εκπονήθηκε το 2000. Επιπλέον, τα κράτη μέλη έχουν λάβει επιμέρους εθνικά μέτρα.

Οι ηγέτες της ΕΕ έχουν θέσει για το 2020 ορισμένους από τους πλέον φιλόδοξους στόχους σχετικά με το κλίμα και την ενέργεια, και η ΕΕ είναι η πρώτη περιοχή του κόσμου που έχει θεσπίσει δεσμευτική νομοθεσία για να διασφαλίσει την επίτευξη τέτοιων στόχων.

Τον Οκτώβριο 2014 οι ηγέτες της ΕΕ δεσμεύτηκαν ακόμη περισσότερο για μια πιο ανταγωνιστική, ασφαλή και βιώσιμη οικονομία και ενέργεια στην ΕΕ, εγκρίνοντας το πλαίσιο στρατηγικής 2030 για το κλίμα και την ενέργεια. Σε πιο μακροπρόθεσμη βάση, και συγκεκριμένα για το 2050, η ΕΕ έχει θέσει φιλόδοξους στόχους εκπομπών.

© iStockphoto / Teun van den Dries

Εναλλακτικές πηγές ενέργειας, εκτός από τα ορυκτά καύσιμα, μπορούν να βοηθήσουν την ΕΕ να επιτύχει τους κλιματικούς της στόχους.

Η στρατηγική 2020

Η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής είναι ένα από τα πέντε κύρια θέματα της ευρείας στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για μια έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Συγκεκριμένοι στόχοι της είναι να διασφαλιστεί ότι, μέχρι το 2020, οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου της ΕΕ θα έχουν μειωθεί κατά 20 %, η ενέργεια θα προέρχεται κατά 20 % από ανανεώσιμες πηγές και η ενεργειακή απόδοση θα βελτιωθεί κατά 20 %.

Η επίτευξη των δύο πρώτων στόχων προωθείται μέσω μιας δέσμης δεσμευτικών νομοθετικών διατάξεων «για το κλίμα και την ενέργεια», οι οποίες εγκρίθηκαν τον Ιούνιο 2009.

Οι διατάξεις αυτές θέτουν προαιρετικούς εθνικούς στόχους, αφενός, για την παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, ανάλογα με το σημείο εκκίνησης κάθε κράτους μέλους και τις δυνατότητές του για αύξηση της παραγωγής καθαρής ενέργειας, και, αφετέρου, για τις εκπομπές από τομείς που δεν καλύπτονται από το σύστημα της ΕΕ για την εμπορία εκπομπών.

Οι εθνικοί στόχοι για το 2020 όσον αφορά την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές κυμαίνονται από 10 % στη Μάλτα, στην οποία ο τομέας των ανανεώσιμων πηγών βρίσκεται στα σπάργανα, έως 49 % στη Σουηδία, η οποία έχει προχωρήσει πολύ στην παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, όπως βιοενέργεια και υδροηλεκτρική ενέργεια. Το άθροισμα αυτών των εθνικών στόχων ισοδυναμεί με το 20 % που έχει τεθεί ως συνολικός στόχος για την ΕΕ, αυξάνοντας σημαντικά το μέσο μερίδιο της κατανάλωσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές από το 12,5 % που ήταν το 2010.

Η νομοθεσία που ορίζει μη δεσμευτικούς εθνικούς στόχους για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης εγκρίθηκε το 2012.

Αποφυγή και προσαρμογή

Μετριασμός: Μείωση ή περιορισμός των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου.

Προσαρμογή: Ενίσχυση της ανθεκτικότητας της κοινωνίας στην κλιματική αλλαγή και ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων.

Πλαίσιο 2030

Για να υπάρξει κανονιστική ασφάλεια για τους επενδυτές, καθώς και συντονισμένη προσέγγιση μεταξύ των κρατών μελών, χρειάζεται ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο πολιτικής για το κλίμα και την ενέργεια, που θα καλύπτει το διάστημα 2020-2030.

Το πλαίσιο που ενέκριναν οι ηγέτες της ΕΕ τον Οκτώβριο 2014 θα συμβάλει στη συνεχή πρόοδο προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών και στην επικράτηση των φιλόδοξων στόχων της ΕΕ κατά τις διεθνείς διαπραγματεύσεις για το κλίμα. Στόχος είναι η δημιουργία ενός ενεργειακού συστήματος που εγγυάται οικονομικά προσιτή ενέργεια για τους καταναλωτές, αυξάνει την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού της ΕΕ, μειώνει την εξάρτησή της από τις εισαγωγές ενέργειας, περιορίζει τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου και δημιουργεί νέες ευκαιρίες για πράσινη ανάπτυξη και απασχόληση.

Κεντρικό στοιχείο του πλαισίου είναι ο δεσμευτικός στόχος της ΕΕ να μειώσει μέχρι το 2030 τις εγχώριες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου κατά 40% τουλάχιστον κάτω από τα επίπεδα του 1990. Ένα νέο σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών της ΕΕ, το οποίο θα λειτουργεί εύρυθμα, είναι σίγουρα το κυριότερο μέσο επίτευξης αυτού του στόχου.

Οι πηγές ανανεώσιμης ενέργειας έχουν καίριο ρόλο στη μετάβαση προς ένα ανταγωνιστικό, ασφαλές και βιώσιμο σύστημα ενέργειας. Οι ηγέτες της ΕΕ συμφώνησαν να αυξηθεί το μερίδιο της ανανεώσιμης ενέργειας στο 27% τουλάχιστον της ενεργειακής κατανάλωσης της ΕΕ μέχρι το 2030.

Τέλος, η ενεργειακή απόδοση είναι κύριο στοιχείο της στρατηγικής για το 2030. Οι ηγέτες της ΕΕ αποδέχτηκαν το 27% ως ενδεικτικό στόχο εξοικονόμησης ενέργειας για το 2030. Ο στόχος αυτός πρέπει να επιτευχθεί με τρόπο αποτελεσματικό ως προς το κόστος, τηρώντας απόλυτα την αποτελεσματική συμβολή του συστήματος ΣΕΔΕ της ΕΕ στην επίτευξη των συνολικών στόχων για το κλίμα. Ο στόχος αυτός πρόκειται να επανεξεταστεί το 2020, υπό το πρίσμα μιας προοπτικής για 30%.

Οι στόχοι για το 2050

Για τον περιορισμό της αύξησης της θερμοκρασίας του πλανήτη σε λιγότερο από 2 °C, η ΕΕ δεσμεύτηκε να επιτύχει μέχρι το 2050 μείωση κατά 80%-95% των εκπομπών της σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990, συμμετέχοντας στη συλλογική προσπάθεια των αναπτυγμένων χωρών για ανάλογη δράση. Η μείωση

των εκπομπών σε τέτοιο μέγεθος προϋποθέτει ότι η ΕΕ θα μετατραπεί σε οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών.

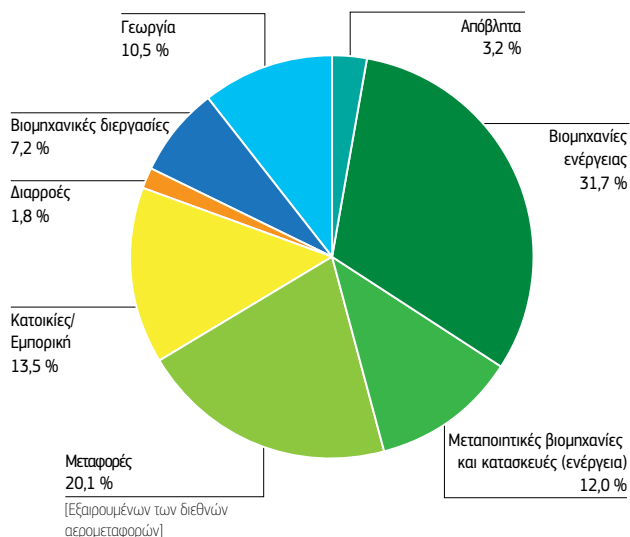
Το 2011 η Επιτροπή δημοσίευσε «οδικό χάρτη» ο οποίος περιγράφει πώς μπορεί να δημιουργηθεί μέχρι το 2050 μια ανταγωνιστική οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών, με τον αποτελεσματικότερο ως προς το κόστος τρόπο, και θέτει ορόσημα για τη μέτρηση της προόδου. Ο οδικός χάρτης δείχνει πώς μπορούν διάφοροι κλάδοι, από την παραγωγή ενέργειας μέχρι τη γεωργία, να επιτύχουν αυτό τον στόχο. Μέχρι τα μέσα του αιώνα, θα πρέπει να έχουμε παραγωγή ενέργειας σχεδόν κατά 100% με μηδενικές ανθρακούχες εκπομπές. Αν αυξήσει περισσότερο την ενεργειακή απόδοση, η ΕΕ θα χρησιμοποιεί σχεδόν 30% λιγότερη ενέργεια το 2050. Η χρήση της τοπικά παραγόμενης ενέργειας θα μειώσει την εξάρτηση από εισαγωγές, και η μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών θα οδηγήσει επίσης σε μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και των συνεπαγόμενων δαπανών για την υγεία.

Προσαρμογή

Οι συνέπειες της κλιματικής αλλαγής είναι ήδη εμφανείς. Ακόμη κι αν μειωθούν δραστικά οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, η άνοδος της θερμοκρασίας του πλανήτη θα συνεχιστεί για δεκαετίες, και οι επιπτώσεις θα είναι εμφανείς για αιώνες εξαιτίας των μέχρι σήμερα εκπομπών. Γι' αυτό τον λόγο, η προσαρμογή και ο μετριασμός λειτουργούν συμπληρωματικά.

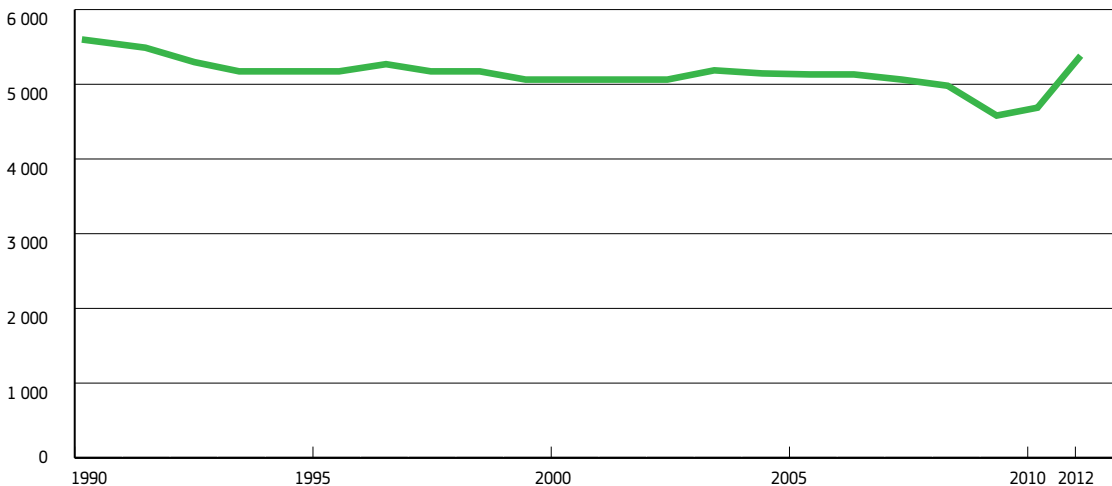
Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει εκπονήσει μια στρατηγική προσαρμογής της ΕΕ, με στόχο να ενισχυθεί η

ΑΠΟ ΠΟΥ ΠΡΟΕΡΧΟΝΤΑΙ ΤΑ ΑΕΡΙΑ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟΥ:

Συνολικές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου ανά κλάδο στις 28 χώρες της ΕΕ, 2012

Η ΕΕ ΜΕΙΩΝΕΙ ΤΙΣ ΕΚΠΟΜΠΕΣ

Οι συνολικές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου στις 28 χώρες της ΕΕ, εξαιρουμένων των κλάδων της γεωργίας και της δασοκομίας (σε εκατ. τόνους)

ανθεκτικότητα της Ευρώπης στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Προσαρμογή σημαίνει να προλάβουμε τις αρνητικές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και να λάβουμε τα κατάλληλα μέτρα πρόληψης ή ελαχιστοποίησης των ζημιών που ίσως προκληθούν, ή να αξιοποιήσουμε τις ευκαιρίες που πιθανόν προκύπτουν. Έχει αποδειχτεί ότι με μια καλά σχεδιασμένη, έγκαιρη δράση προσαρμογής θα μπορούσαμε αργότερα να μειώσουμε το κόστος και να σώσουμε ζωές.

Λόγω της διαβάθμισης της σοβαρότητας και της φύσης των επιπτώσεων από την κλιματική αλλαγή στις διάφορες περιοχές της Ευρώπης, οι περισσότερες πρωτοβουλίες προσαρμογής θα ληφθούν σε περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο. Συμπληρώνοντας αυτές τις δράσεις, η στρατηγική της ΕΕ περιλαμβάνει αρκετά στοιχεία για τη στήριξη της προσαρμογής των κρατών μελών: παροχή καθοδήγησης και χρηματοδότησης, προώθηση της παραγωγής γνώσης και της ανταλλαγής πληροφοριών, και συνεκτίμηση των θεμάτων προσαρμογής σε όλες τις σχετικές πολιτικές της ΕΕ.

Η Ευρωπαϊκή Πλατφόρμα Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή (<http://climate-adapt.eea.europa.eu>), που ξεκίνησε το 2012, στηρίζει τις δράσεις προσαρμογής στην Ευρώπη. Το 2014 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανέλαβε στο πλαίσιο του Συμφώνου των Δημάρχων την πρωτοβουλία Mayors Adapt, με την οποία οι πόλεις δεσμεύονται να δραστηριοποιηθούν για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Η πρωτοβουλία στηρίζει δράσεις προσαρμογής, δικτύωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού σε τοπικό επίπεδο, όπου οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής θα είναι εμφανέστερες.

Το μερίδιο της Ευρώπης στις παγκόσμιες εκπομπές

Η ΕΕ ευθύνεται για το 10 % περίπου των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου παγκοσμίως. Σχεδόν το 80 % των ευρωπαϊκών εκπομπών προέρχεται από την παραγωγή και χρήση ενέργειας και τα μέσα μεταφοράς.

Δράση σε παγκόσμιο επίπεδο

Οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου παγκοσμίως συνεχίζουν να αυξάνονται κάθε χρόνο. Η παγκόσμια αυτή πρόκληση απαιτεί μια παγκόσμια αντιμετώπιση. Στις διεθνείς διαπραγματεύσεις για την κλιματική αλλαγή, η Ευρωπαϊκή Ένωση μιλά με μια φωνή. Τις διαπραγματεύσεις για λογαριασμό της ΕΕ διεξάγουν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μαζί με τη χώρα που αναλαμβάνει εκ περιτροπής την εξαμηνιαία προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ.

Η σύμβαση-πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή (UNFCCC), που συμφωνήθηκε το 1992, ήταν η πρώτη μεγάλη διεθνής συμφωνία με θέμα την αλλαγή του κλίματος. Κυρώθηκε από 196 χώρες, μεταξύ των οποίων όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ εκείνη τη στιγμή, συν την ΕΕ ως ξεχωριστή οντότητα, και καθόρισε ένα πλαίσιο συνεργασίας των χωρών με στόχο την πρόληψη επικίνδυνων παρεμβάσεων του ανθρώπου στο κλιματικό σύστημα του πλανήτη.

Το 1997 η σύμβαση συμπληρώθηκε με το Πρωτόκολλο του Κιότο, δηλαδή μια διεθνή συνθήκη που ορίζει

δεσμευτικές υποχρεώσεις για τις βιομηχανικές χώρες όσον αφορά τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Το Πρωτόκολλο τέθηκε σε ισχύ το 2005 και αποτελεί το πρώτο βήμα για την αναστροφή της παγκόσμιας τάσης αύξησης των εκπομπών.

Νέα διεθνής ώθηση

Παρά τις μεγάλες προσδοκίες, ο γύρος διαπραγματεύσεων που ξεκίνησε το 2007 και ολοκληρώθηκε το 2009 στην Κοπεγχάγη, δεν μπόρεσε να καταλήξει σε νέα ολοκληρωτική συμφωνία των Ηνωμένων Εθνών για το κλίμα. Παρ' όλα αυτά, 100 περίπου χώρες, μεταξύ των οποίων και κράτη μέλη της ΕΕ, δεσμεύτηκαν να μειώσουν ή να περιορίσουν τις εκπομπές τους μέχρι το 2020. Με πρωτοβουλία της ΕΕ και των πλέον ευάλωτων αναπτυσσόμενων χωρών, κατά τη διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το κλίμα το 2011 αποφασίστηκε να ξεκινήσει ένας νέος γύρος διαπραγματεύσεων, αυτή τη φορά με στόχο να συμφωνηθεί μια διεθνής συνθήκη για το κλίμα, η οποία θα απαιτεί δράση από όλα τα κράτη, αναπτυγμένα και αναπτυσσόμενα. Η νέα συμφωνία αναμένεται να συναφθεί στο Παρίσι το 2015 και να τεθεί σε ισχύ το 2020.

Κατά την προετοιμασία της διάσκεψης του Παρισιού εμφανίστηκαν σημεία σύγκλισης με αρκετές αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες ως προς το ότι πρέπει να αναθεωρηθεί η εφαρμογή της αρχής των κοινών αλλά διαφοροποιημένων ευθυνών και των αντίστοιχων ικανοτήτων (CBDR-RC). Ο διαχωρισμός των χωρών σε αυτές που υποχρεούνται να λάβουν μέτρα για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, και αυτές που δεν έχουν τέτοια υποχρέωση, δεν μπορεί πλέον να βασίζεται στα εισοδηματικά επίπεδα όπως κατά τη διάσκεψη του Ρίο το 1992.

Το πρώτο τρίμηνο του 2015, όλες οι χώρες που είναι σε θέση να το πράξουν θα πρέπει να ανακοινώσουν κατά πόσο προτίθενται να μειώσουν τις εκπομπές αερίων του

θερμοκηπίου και να είναι έτοιμες να δεσμευτούν σχετικά, στο πλαίσιο της νέας συμφωνίας για το κλίμα. Με τον τρόπο αυτό, θα μπορέσει να αξιολογηθεί με διαφάνεια η επάρκεια των επιμέρους και των συλλογικών μέτρων που θα ληφθούν με στόχο να παραμείνει η άνοδος της θερμοκρασίας του πλανήτη κάτω από 2 °C.

Όσον αφορά τη συνεισφορά της ΕΕ, ο στόχος για μείωση των εγχώριων εκπομπών κατά 40 % που συμφωνήθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επιβεβαιώνει την πρωτοπορία της ΕΕ στην παγκόσμια μάχη κατά της κλιματικής αλλαγής. Αποτελεί επίσης κάλεσμα προς όλες τις άλλες μεγάλες οικονομίες του πλανήτη να επιδείξουν υπευθυνότητα προτείνοντας τους δικούς τους αντίστοιχους στόχους πριν από τη σύνοδο στο Παρίσι.

Παράλληλα με τη σύναψη της νέας διεθνούς συμφωνίας, η διεθνής κοινότητα συζητά τρόπους εντονότερης δραστηριοποίησης παγκοσμίως για το κλίμα μέχρι το 2020, καθώς έχει ήδη γίνει κατανοητό ότι οι μέχρι τώρα αναληφθείσες δεσμεύσεις υπολείπονται των μέτρων που απαιτούνται για τη μείωση των εκπομπών παγκοσμίως ώστε να περιοριστεί η αύξηση της θερμοκρασίας του πλανήτη σε λιγότερο από 2 °C. Για να επιτευχθεί αυτό, οι επιστημονικές μελέτες δείχνουν ότι οι εκπομπές παγκοσμίως πρέπει το αργότερο μέχρι το 2020 να φθάσουν στο ανώτατο επίπεδό τους, μέχρι το 2050 να μειωθούν τουλάχιστον στο μισό των επιπέδων του 1990, και στη συνέχεια να μειώνονται σταθερά.

Στις συζητήσεις αυτές συμμετέχουν πολιτικοί ιθύνοντες σε ανώτατο επίπεδο. Κατά τη διάσκεψη αρχηγών κρατών για την κλιματική αλλαγή που πραγματοποιήθηκε τον Σεπτέμβριο 2014 υπό την αιγίδα του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ Μπαν Κι Μουν, περίπου 120 ηγέτες από όλο τον κόσμο εξέφρασαν την επιθυμία τους να καταβάλουν τις προσπάθειες που χρειάζεται επειγόντως ο πλανήτης μας. Αθρόα υπήρξε και η συμμετοχή του επιχειρηματικού κόσμου και της ευρύτερης κοινωνίας των πολιτών, και η Πορεία για το Κλίμα συγκέντρωσε περίπου 500 000 άτομα στους δρόμους της Νέας Υόρκης.

Το σύστημα εμπορίας εκπομπών της ΕΕ είναι βασικό εργαλείο για την αποτελεσματική ως προς το κόστος μείωση των αερίων του θερμοκηπίου.

Σε τι συνίσταται η ευρωπαϊκή πολιτική δράσης για το κλίμα

Η ΕΕ έχει εκπονήσει μια σειρά πολιτικών για τη μείωση των εκπομπών, την προώθηση της καθαρής ενέργειας και της ενεργειακής απόδοσης, καθώς και της μετάβασης της Ευρώπης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών. Το σημαντικότερο εργαλείο είναι το ΣΕΔΕ, με το οποίο δημιουργήθηκε η μεγαλύτερη αγορά ανθρακούχων εκπομπών παγκοσμίως. Η ΕΕ άνοιξε τον δρόμο της εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και το σύστημα αυτό αντιγράφεται τώρα και από άλλους. Το σύστημα ΣΕΔΕ της ΕΕ, καθορίζοντας τιμή για τις ανθρακούχες εκπομπές, έστρεψε το ενδιαφέρον των επιχειρήσεων στις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής.

Σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών (ΣΕΔΕ)

Το σύστημα ΣΕΔΕ ξεκίνησε το 2005 και αποτελεί τη βάση της στρατηγικής της ΕΕ για το κλίμα. Καλύπτει περίπου το 45 % των εκπομπών τουλάχιστον 12 000 εγκαταστάσεων ηλεκτροπαραγωγής και άλλων τομέων έντασης ενέργειας στην Ένωση, την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και τη Νορβηγία.

Η βασική ιδέα στην οποία στηρίζεται το σύστημα είναι απλή. Καθορίζεται ένα ανώτατο όριο για τις συνολικές εκπομπές συγκεκριμένων εγκαταστάσεων, για παράδειγμα των σταθμών ηλεκτροπαραγωγής. Εντός αυτού του ορίου, οι εγκαταστάσεις πωλούν και αγοράζουν δικαιώματα για την εκπομπή συγκεκριμένης ποσότητας αερίων του θερμοκηπίου κάθε χρόνο. Οι εγκαταστάσεις που παράγουν μικρότερη ποσότητα εκπομπών μπορούν να πωλούν το πλεόνασμα των δικαιωμάτων τους. Όσες εκτιμούν ότι θα παράγουν εκπομπές υψηλότερες απ' ό,τι καλύπτει το δικαίωμά τους, μπορούν είτε να επενδύσουν σε μέτρα ή τεχνολογίες μείωσης των εκπομπών τους είτε να αγοράσουν επιπλέον δικαιώματα ώστε να καλύψουν την επιπλέον παραγωγή εκπομπών. Αυτή η δυνατότητα εμπορίας, εντός των ανώτατων ορίων συνολικών εκπομπών, δημιουργεί μεγάλη ευελιξία. Σαν αποτέλεσμα, οι εκπομπές μειώνονται όπου η μείωση κοστίζει λιγότερο, και οι επενδύσεις κατευθύνονται εκεί όπου μπορούν να γίνουν οι μεγαλύτερες περικοπές εκπομπών με το χαμηλότερο κόστος.

Αρχικά πολλά από τα δικαιώματα αυτά δίνονταν δωρεάν στις ενδιαφερόμενες εγκαταστάσεις, αλλά από τις αρχές του 2013 ορισμένες επιχειρήσεις πρέπει να αγοράζουν όλα τα δικαιώματά τους σε πλειστηριασμό, ενώ άλλες αγοράζουν μόνο ένα ποσοστό το οποίο αυξάνεται κάθε χρόνο. Το ανώτατο όριο των συνολικών επιτρεπόμενων εκπομπών από τις εγκαταστάσεις μειώνεται σταδιακά.

Μέχρι το 2020 οι εκπομπές θα έχουν μειωθεί κατά 21 % σε σχέση με το 2005.

Συστήματα εμπορίας ανωτάτων ορίων, όπως το σύστημα ΣΕΔΕ της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αρχίζουν να εμφανίζονται και σε άλλα μέρη του κόσμου. Εφαρμόζονται ήδη ή πρόκειται να εφαρμοστούν στη Νέα Ζηλανδία, την Κίνα, την Ιαπωνία, την Κορέα, την Ελβετία και σε τμήματα των ΗΠΑ και του Καναδά.

Η ΕΕ επιθυμεί να αναπτυχθεί μια διεθνής αγορά ανθρακούχων εκπομπών μέσω της δημιουργίας ενός δικτύου συμβατών συστημάτων εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών.

Εκπομπές από πτήσεις

Οι εκπομπές του τομέα των αερομεταφορών αυξάνονται με ταχείς ρυθμούς. Υπολογίζεται ότι, το 2020, οι εκπομπές που προέρχονται από αερομεταφορές παγκοσμίως θα είναι κατά 70 % υψηλότερες απ' ό,τι το 2005, και ότι το 2050 μπορεί να αυξηθούν περαιτέρω κατά 300-700 %.

Από το 2012 όλοι οι αερομεταφορείς που εκτελούν δρομολόγια εντός της ΕΕ συμμετέχουν στο σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών. Για να δοθεί στην Οργάνωση Πολιτικής Αεροπορίας των Ηνωμένων Εθνών ο αναγκαίος χρόνος για την καθιέρωση ενός παγκόσμιου συστήματος αντιμετώπισης των εκπομπών των αεροπλάνων, η ΕΕ εξαιρεί προσωρινά από το σύστημα ΣΕΔΕ τις διεθνείς πτήσεις από και προς αερολιμένες εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Αύξηση των εκπομπών από μεταφορές

Ένας επιβάτης της πτήσης Λονδίνο-Νέα Υόρκη με επιστροφή ευθύνεται σχεδόν για το ίδιο επίπεδο εκπομπών που προκαλεί ο μέσος ευρωπαίος πολίτης για να θερμάνει το σπίτι του έναν ολόκληρο χρόνο.

Στήριξη καινοτόμων τεχνολογιών

Η ΕΕ έχει εκπονήσει ένα από τα εκτενέστερα προγράμματα παγκοσμίως για να στηρίξει την ανάπτυξη καινοτόμων τεχνολογιών χαμηλών εκπομπών. Το πρόγραμμα «NER 300» χρηματοδοτείται από τα έσοδα που αποφέρει η πώληση των 300 εκατομμυρίων δικαιωμάτων του συστήματος ΣΕΔΕ της ΕΕ. Στηρίζει καινοτόμες τεχνολογίες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, καθώς και τεχνολογίες

δέσμευσης και αποθήκευσης αερίων που εκπέμπουν σταθμοί παραγωγής ενέργειας.

Βάσει δύο αναθέσεων που πραγματοποιήθηκαν το 2012 και το 2014, το πρόγραμμα «NER 300» θα χρηματοδοτήσει 38 καινοτόμα έργα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ) και δέσμευσης και αποθήκευσης άνθρακα (ΔΑΑ), τα οποία θα υλοποιηθούν σε 20 κράτη μέλη της ΕΕ.

Η συνολική χρηματοδότηση που παρέχει το «NER 300» ανέρχεται σε 2,1 δισ. ευρώ τα οποία με τη σειρά τους θα κινητοποιήσουν περίπου 2,8 δισ. ευρώ ιδιωτικών επενδύσεων. Τα έργα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας θα αυξήσουν την ετήσια παραγωγή της ΕΕ από τέτοιες πηγές κατά 18 TWh περίπου. Μαζί με τις εκπομπές που δεσμεύονται χάρη στα έργα ΔΑΑ, οι ποσότητες αυτές ισοδυναμούν με απόσυρση τουλάχιστον 3 εκατ. οχημάτων από το οδικό δίκτυο της ΕΕ.

Εκπομπές εκτός συστήματος ΣΕΔΕ

Περίπου το 55 % των εκπομπών της ΕΕ δεν καλύπτονται από το σύστημα ΣΕΔΕ. Πρόκειται για εκπομπές που προέρχονται από τις μεταφορές, τα κτίρια, τη γεωργία και τα απόβλητα. Για να διασφαλίσουν την αντιμετώπιση αυτών των εκπομπών, τα κράτη μέλη υπέγραψαν μια συμφωνία «κατανομής της προσπάθειας» μέσω της οποίας τίθενται δεσμευτικοί εθνικοί στόχοι για τις εκπομπές που δεν εμπίπτουν στο σύστημα ΣΕΔΕ, οι οποίοι καλύπτουν την περίοδο μέχρι και το 2020.

Οι στόχοι αυτοί κυμαίνονται από μείωση εκπομπών κατά 20 % το 2020 για τα πλουσιότερα κράτη μέλη της ΕΕ έως αύξηση των εκπομπών κατά 20 % για τα φτωχότερα. Σύμφωνα με τους εν λόγω στόχους, οι συνολικές εκπομπές της ΕΕ από τομείς εκτός ΣΕΔΕ θα μειωθούν κατά 10 % μέχρι το 2020 σε σύγκριση με τα επίπεδα του 2005.

Οδικές μεταφορές

Ο οδικός χάρτης της Επιτροπής για τη μετάβαση το 2050 σε μια ανταγωνιστική οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών, καθώς και η Λευκή Βίβλος για τις μεταφορές, υποδεικνύουν ότι ο τομέας των μεταφορών θα πρέπει μέχρι το 2050 να μειώσει τις εκπομπές CO₂ κατά περίπου

60 % σε σχέση με το 1990. Για να επιτευχθούν οι στόχοι του πλαισίου κλιματικής πολιτικής για το 2030, θα πρέπει μέχρι το 2030 να μειωθούν οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου από τις μεταφορές κατά 20 % σε σύγκριση με το 2008.

Τα ΙΧ και τα ελαφρά επαγγελματικά οχήματα παράγουν σχεδόν το 15 % των ανθρακούχων εκπομπών της ΕΕ. Επομένως, η μείωση αυτών των εκπομπών μπορεί να κάνει μεγάλη διαφορά στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής. Η νομοθεσία της ΕΕ ορίζει σαφή όρια εκπομπών, τα οποία πρέπει να τηρούν οι κατασκευαστές. Το 2007 τα καινούργια αυτοκίνητα εξέπεμπαν κατά μέσο όρο 159 γραμμάρια CO₂ ανά χιλιόμετρο. Από το 2015 η τιμή αυτή πρέπει να μειωθεί στα 130 γρ./χλμ., τουτέστιν κατά 18 %, και από το 2020 στα 95 γρ./χλμ., δηλαδή επιπλέον μείωση κατά 40 %. Για τα καινούργια ελαφρά επαγγελματικά οχήματα, η μέση τιμή εκπομπών ανά χιλιόμετρο πρέπει να μειωθεί στα 175 γρ. το 2017, που σημαίνει μείωση 14 % από το όριο των 203 γρ. το 2007, και στα 147 γρ. το 2020, δηλαδή επιπλέον μείωση κατά 28 %.

Η πολιτική μείωσης των εκπομπών των αυτοκινήτων αποδίδει ήδη καρπούς. Τα νέα αυτοκίνητα που πωλήθηκαν το 2013 παρήγαγαν κατά μέσο όρο 127 γρ./χλμ. CO₂. Αυτό σημαίνει ότι ο στόχος των 130 γρ./χλμ. που είχε τεθεί για το 2015 επιτεύχθηκε δύο χρόνια νωρίτερα.

Τα φορτηγά, τα λεωφορεία και τα πούλμαν παράγουν το 5 % περίπου του συνόλου των εκπομπών CO₂ της ΕΕ. Τον Μάιο 2014 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε στρατηγική για την αντιμετώπιση των εκπομπών CO₂ από τα βαρέα οχήματα (HDV) και πρότεινε, ως πρώτο βήμα, τη θέσπιση νομοθεσίας για την πιστοποίηση των ανθρακούχων εκπομπών από τα HDV.

Η τεχνολογική καινοτομία μπορεί να συμβάλει στη μετάβαση προς ένα αποτελεσματικότερο και βιώσιμο ευρωπαϊκό σύστημα μεταφορών, με τη βελτίωση, π.χ. της απόδοσης των καυσίμων χάρη σε νέες μηχανές, υλικά και σχεδιασμό.

Για να βοηθηθούν οι καταναλωτές να επιλέγουν καινούργια αυτοκίνητα με τη μικρότερη κατανάλωση καυσίμων, η ευρωπαϊκή νομοθεσία επιβάλλει στα κράτη μέλη να διασφαλίζουν ότι θα παρέχονται στους καταναλωτές όλες οι σχετικές πληροφορίες, καθώς και ειδική καρτέλα που θα αναγράφει την κατανάλωση καυσίμου του οχήματος και τις ανθρακούχες εκπομπές του.

Η ποιότητα των καυσίμων είναι επίσης σημαντικός παράγοντας για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου που προέρχονται από τις μεταφορές. Όσον αφορά τα καύσιμα που χρησιμοποιούν τα οχήματα, η ΕΕ έχει αποφασίσει ότι η «ένταση των εκπομπών αερίων»,

Τα μεταφορικά μέσα είναι μία από τις κυριότερες πηγές εκπομπών αερίων.

Με ενεργειακά αποδοτικότερες κατοικίες εξοικονομούμε χρήματα, αλλά βοηθάμε και το περιβάλλον.

—το ποσό αερίων που εκπέμπεται κατά τον κύκλο ζωής του καυσίμου, από την εξόρυξή του έως τη διανομή του— θα πρέπει να μειωθεί έως και 10 % μέχρι το 2020. Έχουν επίσης προταθεί μέτρα σχετικά με τον κλάδο της παραγωγής βιοκαυσίμων, ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι επιπτώσεις του στο κλίμα, μέσω του περιορισμού των γεωργικών και δασικών εκτάσεων που διατίθενται για τέτοια χρήση.

Οι εκπομπές των οδικών μεταφορών συνεχώς αυξάνονται

Οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου από τις οδικές μεταφορές αυξήθηκαν κατά 29 % την περίοδο 1990-2007, αλλά το διάστημα 2007-2012 μειώθηκαν κατά 9 % λόγω της οικονομικής κρίσης, των υψηλών τιμών του πετρελαίου, της αυξημένης αποδοτικότητας των επιβατικών αυτοκινήτων και του βραδύτερου ρυθμού αύξησης της κινητικότητας. Ο κλάδος των οδικών μεταφορών ευθύνεται για το ένα πέμπτο περίπου του συνόλου των ανθρακικών εκπομπών (CO₂) στην ΕΕ.

Ενεργειακή απόδοση

Για να επιτύχει τους στόχους που έθεσε για το 2020, η ΕΕ θέσπισε το 2012 νομοθεσία για την αύξηση της απόδοσης σε όλα τα στάδια της ενεργειακής αλυσίδας, από τη μετατροπή στη διανομή και την τελική κατανάλωση. Για να γίνει αυτό, τα κράτη μέλη πρέπει να εκπονήσουν σχέδια υποχρεώσεων ως προς την ενεργειακή απόδοση, καθώς και μέτρα πολιτικής, ώστε τα νοικοκυριά, η βιομηχανία και οι μεταφορές να χρησιμοποιούν όσο το δυνατό καλύτερα την ενέργεια. Η νομοθεσία της ΕΕ δίνει επίσης στους καταναλωτές το δικαίωμα να γνωρίζουν πόση ενέργεια καταναλώνουν.

Υπάρχουν σημαντικά περιθώρια εξοικονόμησης ενέργειας και μείωσης των εκπομπών στα κτίρια. Η Επιτροπή υπολογίζει ότι μπορούμε να έχουμε μείωση έως και 90 % μέχρι το 2050. Βάσει της νομοθεσίας για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων, οι νέες κατασκευές θα πρέπει να χρησιμοποιούν μηδενική ενέργεια σε καθαρούς όρους από το 2021 και μετά, που σημαίνει ότι θα πρέπει να παράγουν όση ενέργεια καταναλώνουν.

Η διαδικασία αυτή έχει ξεκινήσει και πολλά κράτη μέλη εφαρμόζουν ήδη αυστηρότερους ενεργειακούς κανόνες. Από το 2012 όλοι οι διαγωνισμοί προμηθειών του δημοσίου πρέπει να περιλαμβάνουν πρότυπα ενεργειακής απόδοσης όσον αφορά κτίρια και υπηρεσίες.

Γεωργία, δασοκομία και χρήση γης

Η χρήση των δασικών και των γεωργικών εκτάσεων παίζει σημαντικό ρόλο στην κλιματική αλλαγή. Τα δέντρα και τα φυτά απορροφούν και αποθηκεύουν διοξείδιο του άνθρακα αποσπώντας το από την ατμόσφαιρα. Γενικά, υπολογίζεται ότι η δασοκομία και η γεωργία στην ΕΕ αφαιρούν από την ατμόσφαιρα διοξείδιο του άνθρακα ισοδύναμο με το 9 % περίπου των συνολικών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στην Ένωση από άλλους κλάδους.

Αφετέρου, γεωργικές δραστηριότητες όπως η συγκομιδή από δέντρα και καλλιέργειες, η αποξήρανση υγροτόπων και το όργωμα λειμώνων, μειώνουν την πρόσληψη διοξειδίου του άνθρακα ή και την αντιστρέφουν, καθιστώντας έτσι τα δάση και τις γεωργικές εκτάσεις δυνάμει πηγές εκπομπών.

Για την παρακολούθηση της κατάστασης, η νομοθεσία που εγκρίθηκε το 2013 υποχρεώνει τα κράτη μέλη να καταγράφουν ετησίως τις ποσότητες διοξειδίου του άνθρακα που απορροφούν οι δασικές και γεωργικές τους εκτάσεις, καθώς και τις ποσότητες που εκπέμπονται. Αυτό είναι ένα πρώτο βήμα για τη συμμετοχή των κλάδων της γεωργίας και της δασοκομίας στις προσπάθειες της Ένωσης για μείωση των εκπομπών. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προχώρησε περαιτέρω τον Οκτώβριο 2014 και ζήτησε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εκδώσει νομοθετικές προτάσεις για την ενσωμάτωση του τομέα των χρήσεων γης στα μέτρα της ΕΕ για μετριασμό της κλιματικής αλλαγής.

Παράλληλα με τα μέτρα που λαμβάνει στο εσωτερικό της, η Ένωση παρέχει στις αναπτυσσόμενες χώρες βοήθεια για περιορισμό της αποψίλωσης των δασών τους. Η χρηματοδότηση αυτή συμπληρώνει μια διαδικασία διαπραγμάτευσης που έχει αναληφθεί στο πλαίσιο της

Η αποψίλωση των δασών ευθύνεται επίσης για την κλιματική αλλαγή.

σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή, με την ονομασία «Μείωση των εκπομπών από την αποψίλωση και την υποβάθμιση των δασών», (REDD+), η οποία θέσπισε δέσμη διεθνών κανόνων για την αντιμετώπιση του προβλήματος.

Δέσμευση βιομηχανικών εκπομπών

Χάρη στην τεχνολογία δέσμευσης και αποθήκευσης άνθρακα, μπορούμε να δεσμεύσουμε το CO₂ από τις μονάδες ηλεκτροπαραγωγής και βιομηχανικής επεξεργασίας, να το μετατρέψουμε σε υγρό, να το μεταφέρουμε και να το εναποθέσουμε σε υπόγειους γεωλογικούς σχηματισμούς από τους οποίους δεν μπορεί να διαφύγει. Η ΕΕ θέσπισε ένα ρυθμιστικό πλαίσιο για την ελαχιστοποίηση των κινδύνων που ενέχει για το περιβάλλον και την ασφάλεια η αποθήκευση αυτή.

«Ενσωμάτωση»

Όλο και περισσότερο, όλες οι ευρωπαϊκές πολιτικές, π.χ. περιφερειακή ανάπτυξη, γεωργία, αλιεία, ενέργεια, θα πρέπει να συνεκτιμούν το θέμα του μετριασμού της κλιματικής αλλαγής και της προσαρμογής μας σ' αυτήν. Οι ηγέτες της ΕΕ συμφώνησαν να δαπανήσουν τουλάχιστον το 20% του προϋπολογισμού της ΕΕ για το 2014–2020 σε μέτρα που σχετίζονται με το κλίμα.

Βοήθεια στις αναπτυσσόμενες χώρες

Οι αναπτυσσόμενες χώρες, ειδικότερα οι φτωχότερες και πιο ευάλωτες, χρειάζονται σημαντική οικονομική βοήθεια για να μειώσουν τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου και να προσαρμοστούν στις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής.

Η ΕΕ είναι ο σημαντικότερος χορηγός βοήθειας για την ανάπτυξη και την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής σε άλλες ηπείρους. Στη διάσκεψη της Ντόχα του 2012 για την κλιματική αλλαγή, η ΕΕ και ορισμένα κράτη μέλη ανακοίνωσαν ότι θα προβούν οικειοθελώς σε χρηματοδοτική στήριξη αναπτυσσόμενων χωρών για δράσεις κατά της κλιματικής αλλαγής, προσθέτοντας μέχρι και 5,5 δισ. ευρώ στη χρηματοδότηση που προβλεπόταν για το 2013.

Ακόμη και η χρήση οικονομικών λαμπτήρων μπορεί να κάνει τη διαφορά.

Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της έχουν αποφασίσει να συνεχίσουν αυτή την οικονομική βοήθεια και προτίθενται να συνεισφέρουν το μερίδιο που τους αναλογεί από τη συνολική χρηματοδότηση των 100 δισ. δολαρίων ΗΠΑ, την οποία ζητούν οι αναπτυσσόμενες χώρες σε ετήσια βάση, μέχρι το 2020. Ένα τμήμα του ποσού των 100 δισ. δολαρίων ΗΠΑ θα χορηγείται μέσω του νέου Πράσινου Ταμείου για το Κλίμα.

Η ΕΕ σχεδιάζει να διαθέσει μέχρι 14 δισ. ευρώ σε επιχορηγήσεις από τον προϋπολογισμό της ΕΕ και από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης το διάστημα 2014–2020 για στήριξη δράσεων υπέρ του κλίματος σε χώρες εταίρους εκτός της ΕΕ, τηρώντας τη δέσμευση για επένδυση του 20% τουλάχιστον του προϋπολογισμού της ΕΕ, το διάστημα 2014–2020, σε δράσεις σχετικές με το κλίμα.

LIFE — Επενδύοντας στη δράση για το κλίμα, επενδύοντας στο LIFE

Από το 1992 το χρηματοδοτικό πρόγραμμα «LIFE» της ΕΕ έχει συγχρηματοδοτήσει με επιτυχία πάνω από 4 000 έργα, συνεισφέροντας 3,4 δισ. ευρώ στην προστασία του περιβάλλοντος και του κλίματος στην Ευρώπη.

Το νέο υποπρόγραμμα «LIFE» αφορά ειδικά τη δράση για το κλίμα, και το διάστημα 2014–2020 θα συγχρηματοδοτήσει με 864 εκατ. ευρώ έργα ανάπτυξης και εφαρμογής καινοτόμων μέσων αντιμετώπισης των προκλήσεων της κλιματικής αλλαγής.

Σκοπός του υποπρογράμματος «LIFE» που αφορά τη δράση για το κλίμα είναι να συμβάλει, αφενός, στη μεταστροφή προς μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή, στην τόνωση της ανάπτυξης, στην εφαρμογή και επιβολή της πολιτικής και της νομοθεσίας της ΕΕ για την κλιματική αλλαγή και, αφετέρου, στη βελτίωση της διακυβέρνησης για θέματα περιβάλλοντος και κλιματικής αλλαγής, σε όλα τα επίπεδα.

Προβλέπονται διάφορες μορφές χρηματοδότησης. Χορηγείται ενίσχυση σε δημόσιους φορείς, μη κυβερνητικές οργανώσεις και ιδιώτες, κυρίως μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, για να εφαρμόζουν μικρής κλίμακας τεχνολογίες χαμηλών εκπομπών και προσαρμογής και για να υιοθετούν νέες μεθόδους και προσεγγίσεις μέσω ετήσιων προσκλήσεων υποβολής προτάσεων.

Χρηματοδότηση παρέχεται επίσης μέσω δύο πιλοτικών χρηματοδοτικών εργαλείων, τον μηχανισμό χρηματοδότησης φυσικού κεφαλαίου (ΜΧΦΚ) και το μέσο ιδιωτικής χρηματοδότησης για την ενεργειακή απόδοση (ΙΧΕΑ). Τα εργαλεία αυτά χρηματοδοτούν έργα μέσω δανείων και μπορούν να κινητοποιούν ιδιωτικά κεφάλαια μέσω προγραμμάτων εγγυήσεων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και τοπικών τραπεζών.

Προοπτικές

Μια από τις πολιτικές προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι η δημιουργία μιας ανθεκτικής ενεργειακής ένωσης με μια μακρόπνοη πολιτική ως προς την κλιματική αλλαγή. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα βοηθήσει την ΕΕ στην επίτευξη του στόχου της να καταστεί το νούμερο ένα στην ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές και θα αυξήσει σημαντικά την ενεργειακή απόδοση προκαλώντας πράσινη ανάπτυξη.

Η ΕΕ και η διεθνής κοινότητα έχουν σημειώσει σημαντική πρόοδο την τελευταία δεκαετία όσον αφορά την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Ωστόσο, για να περιοριστεί η αύξηση της θερμοκρασίας του πλανήτη σε κάτω από 2 °C παγκοσμίως, πρέπει η ανοδική πορεία των εκπομπών να διακοπεί πολύ πριν από το 2020, και στη συνέχεια να σημειώνεται δραστική μείωσή τους κάθε χρόνο. Αυτός είναι ένας από τους λόγους για τους οποίους η ΕΕ επιθυμεί να συναφθεί το 2015 μια φιλόδοξη και νομικά δεσμευτική διεθνής συνθήκη, βάσει της οποίας όλες οι χώρες θα αναλάβουν δεσμεύσεις ανάλογες της υπευθυνότητάς τους και των δυνατοτήτων τους για δράση.

Η σύνοδος κορυφής του ΟΗΕ, που πραγματοποιήθηκε τον Σεπτέμβριο 2014 με τη συμμετοχή ηγετών απ' όλο τον κόσμο, προσέδωσε επιπλέον πολιτικό κύρος στις εργασίες για τη νέα συνθήκη και στους τρόπους μεγαλύτερης ακόμη μείωσης των εκπομπών παγκοσμίως πριν από το 2020.

Το επείγον του ζητήματος υπογραμμίστηκε από τη Διεθνή Οργάνωση Ενέργειας, η οποία επανειλημμένα έχει προειδοποιήσει ότι ο στόχος του περιορισμού της υπερθέρμανσης του πλανήτη κάτω από 2 °C γίνεται δυσκολότερος και δαπανηρότερος κάθε χρόνο που περνά. Κάθε ευρώ που δεν θα επενδύεται σε καθαρότερες τεχνολογίες μέχρι το 2020, θα κοστίζει πάνω από τέσσερις φορές περισσότερο μετά το έτος αυτό.

Στην τελική ευθεία προς το 2020...

Η ΕΕ βρίσκεται στην τελική ευθεία για την υπερκάλυψη του στόχου της για μείωση των εκπομπών κατά 20 % μέχρι το τέλος της δεκαετίας. Αυτό έγινε εφικτό χάρη στη στρατηγική της για το 2020, την ήδη εγκριθείσα νομοθεσία και τα νέα μέτρα που βρίσκονται στο στάδιο του σχεδιασμού.

Οι στόχοι για τις εκπομπές CO₂ των ΙΧ και των ελαφρών επαγγελματικών οχημάτων θα αυξήσουν ακόμη

περισσότερο τη συνεισφορά του κλάδου των μεταφορών στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

Άλλα σχεδιαζόμενα μέτρα στοχεύουν σε περαιτέρω μείωση των εκπομπών φθοριούχων αερίων τα οποία χρησιμοποιούνται στα ψυγεία και τα κλιματιστικά. Αυτά τα αέρια, γνωστά ως αέρια F, συμβάλλουν στην υπερθέρμανση του πλανήτη κατά 23 000 περισσότερο από το CO₂. Ένας νέος κανονισμός της ΕΕ, που θα ισχύει από τον Ιανουάριο 2015, ενισχύει τα ήδη εφαρμοζόμενα μέτρα. Μέχρι το 2030 η ΕΕ θα μειώσει τις εκπομπές αερίων F κατά δύο τρίτα σε σχέση με τα σημερινά επίπεδα.

... και προετοιμάζοντας το 2030

Το 2030 είναι ο επόμενος σημαντικός σταθμός στην πορεία προς τη δημιουργία μιας ανταγωνιστικής ευρωπαϊκής οικονομίας, χαμηλών εκπομπών, μέχρι το πρώτο μισό του αιώνα. Για να επιτευχθεί ο γενικός στόχος του 40 %, οι τομείς που καλύπτονται από το ΣΕΔΕ θα πρέπει να μειώσουν τις εκπομπές τους κατά 43 % σε σύγκριση με το 2005. Οι εκπομπές από τομείς εκτός του συστήματος ΣΕΔΕ θα πρέπει να μειωθούν 30 % κάτω από τα επίπεδα του 2005. Τα ποσοστά αυτά θα πρέπει να μεταφραστούν σε στόχους για κάθε κράτος μέλος. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Οκτωβρίου 2014 υπογράμμισε τα κυριότερα μέσα επίτευξης αυτού του στόχου.

Μεταρρύθμιση του ευρωπαϊκού συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών (ΣΕΔΕ)

Τον Ιανουάριο 2014 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε τη δημιουργία αποθεματικού για τη σταθερότητα της αγοράς από το 2021 και μετά. Με την πρόταση αυτή θα αντιμετωπιστεί το πλεόνασμα δικαιωμάτων εκπομπών στο πλαίσιο του συστήματος ΣΕΔΕ της ΕΕ, το οποίο δημιουργήθηκε τα τελευταία χρόνια, και θα βελτιωθεί η ανθεκτικότητα του συστήματος σε μείζονες κρίσεις. Θα διασφαλιστεί επίσης ότι το ΣΕΔΕ της ΕΕ θα γίνει μελλοντικά πιο ισχυρό και αποτελεσματικό για την προώθηση επενδύσεων χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών, με το λιγότερο δυνατό κόστος για την κοινωνία.

Στη σύνοδο του Οκτωβρίου 2014, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τόνισε ότι ένα αναθεωρημένο ΣΕΔΕ που λειτουργεί σωστά και προβλέπει ένα μέσο

σταθεροποίησης της αγοράς σύμφωνα με την πρόταση της Επιτροπής θα αποτελέσει το κύριο εργαλείο για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.

Έξοδος από την κρίση με τη μείωση των εκπομπών

Το 2030 ίσως φαντάζει μια μακρινή ημερομηνία σήμερα που η Ευρώπη παλεύει με τα άμεσα προβλήματα της ασθενούς οικονομικής ανάπτυξης και της ανεργίας. Αλλά η επιτάχυνση της μετάβασης προς μια οικονομία φιλική προς το κλίμα και χαμηλών εκπομπών μπορεί να βοηθήσει την Ευρώπη να βγει από την οικονομική κρίση. Γι' αυτό επιβάλλεται να ενεργήσουμε τώρα.

Οι πολίτες επίσης προσδοκούν τη λήψη μέτρων. Σύμφωνα με έρευνα της κοινής γνώμης που πραγματοποιήθηκε για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το 2013, υποστηρίζεται ευρέως η ανάληψη κλιματικής δράσης: οι τέσσερις στους πέντε Ευρωπαίους αναγνωρίζουν ότι η καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και η αποδοτικότερη χρήση της ενέργειας μπορούν να τονώσουν την οικονομία και την απασχόληση, ενώ οι εννέα στους δέκα Ευρωπαίους θεωρούν την κλιματική αλλαγή σοβαρό πρόβλημα.

Περισσότερα

- ▶ **Ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τη δράση για το κλίμα:** <http://ec.europa.eu/clima>
http://ec.europa.eu/clima/citizens/causes/index_en.htm : διαθέσιμη σε όλες τις γλώσσες της ΕΕ
- ▶ **Μέσα κοινωνικής δικτύωσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τη δράση για το κλίμα:**
<https://www.facebook.com/EUClimateAction>
<https://twitter.com/EUClimateAction>
<https://www.youtube.com/user/EUClimateAction>
- ▶ **Ιστότοπος διακυβερνητικής επιτροπής για την αλλαγή του κλίματος:** <http://www.ipcc.ch>
- ▶ **Έχετε ερωτήσεις σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση; Η υπηρεσία Europe Direct μπορεί να σας βοηθήσει:**
00 800 6 7 8 9 10 11 — <http://europedirect.europa.eu>

